

J.C. Dahl, malersvenn og kunstprofessor, legemliggjorde mottoet «Ånd og Hånd». Med støtte i en internasjonalt anerkjent livsgjerning, fremmet han tanker som styrket nasjonal stolthet og selvtillit.

En Christie stridsmann

CHRISTIE

Jan S. Vaagen
Aadne Utvik, Avaldsnes

J.C. DAHL, malersvenn og kunstprofessor, legemliggjorde mottoet «Ånd og Hånd». Med støtte i en internasjonalt anerkjent livsgjerning, fremmet han tanker som styrket nasjonal stolthet og selvtillit.

Sommeren 1811, året da Norge fikk sitt første universitet, legger malersvennen Johan Christian Dahl for første gang ut på langfart, bort fra Bergen. For å bli elev ved Kunstakademiet i København. Skipet han følger ligger et par dager ved Avaldsnes prestegård på Karmøy. Den 23 år gamle malersvennen benytter anledningen å lage to blyantskisser av kirkeruinen, engang en berømt middelalderkirke, nå kjent som Olavskirken. Skissene fra unge Dahls korte opphold på Avaldsnes er blitt vurdert som de første bevarte kunstverk fra den vordende kunstner. De ble senere grunnlag for flere bearbeidelser med ulike teknikker og stiluttrykk.

I 1820 BLIR J.C. Dahl opptatt som medlem av Kunstakademiet i Dresden, hvor han 36 år gammel, utnevnes til professor og blir boende resten av sitt liv. I Lyder Sagens språkdrakt er Dahl blitt kjent som «Bergens Stolthed, Norges Hæder». Som mange andre fremstående landsmenn, kommenterte også Dahl norsk virkelighet i utlendighet: «Jeg tør frit tilstaae, at jeg bilder mig ind, selv her i Udlandet er jeg mer Nordmand end mange i selve Norge».

Fjorårets Christiekonferanse, møteplass for samhandling mellom Universitetet i Bergen og omverden, ble av Bergens Tidende forevige i et fotografi av konferansens talsmenn for virkeligheten; alvorlige, gråhårede menn i frapperende sort/hvitt komposisjon, som hentet fra Caravaggio, pioneren bak virkelighetsopplevelse på lerretet. Destillert og forsterket gjennom kontraster mellom lys og skygge. Caravaggio la grunn for kunstneres samfunnsrolle, der også Dahl fant sin plass. J.C. Dahl ble en sentral kulturpersonlighet i første halvdel av 1800-tallet.

KOMPOSISJONEN ville neppe ha overrasket Dahl. Wilhelm Koren Christie, grunnlegger av Bergen Museum (1825) og formann for museet i alle år til sin død, og Dahl, en "Christie stridsmann", kjempet begge utrettelig for å få folks øyne opp for norsk his-

CONSTITUTIONEN: Et maleri fra J.C. Dahls norgesreise i 1834 viser kirkeruinen på Avaldsnes sett fra nord. Hjuldampere «Constitutionen», Norges første dampskip, sees i forgrunnen.

fakta

Christiekonferansen

- Christiekonferansen 2011 finner sted i dag i Peer Gynt Salen, Grieghallen
- Perspektivet for Christiekonferansen 2011 er: UiB - et internasjonalt anerkjent forskningsuniversitetet utenfor hovedstaden.
- Hvilke muligheter og utfordringer gir det for Bergen, Vestlandet og Norge?

torie, egenart og verdier. Begge hadde som målsetting å både bevare og bygge, ikke nødvendigvis rive for å fornye. J.C. Dahls engasjement for Håkonshallen huskes under årets 750 års feiring, se artikkel i BT 24. februar.

SOM CARAVAGGIO hadde Dahl et kraftig temperament, som var blitt forsterket av likeverdstrang på grunn av fattige oppvekstkår. Med takknemlighet, men også bitterhet, husket han hvordan København-stipendiet var blitt til i hjembyen, ved innsamling blant kulturinteresserte bergens-

sere. Bergen var en by han nok etter hvert savnet og fikk anledning til å komme tilbake til, både i 1826, 1834, 1839, 1844 og 1850. På bergensk vis tok byen imot sin berømte sønn med stor festivitas. Thorvald Selmer Sætersdals nye bok (anmeldt i BT 28. februar) "Venner i Kunsten - Lyder Sagen og I.C. Dahl", gir en levende skildring av personer, tid og miljø.

Et maleri fra Dahls norgesreise i 1834 viser kirkeruinen på Avaldsnes sett fra nord. Hjuldampere "Constitutionen", Norges første dampskip, sees i forgrunnen. Kunstneren har framhevet Flaghaugen ved kirkeruinen.

Den ble gravd ut gjennom vinteren samme år av sogneprest Johan Lyder Brun, sønnesønn til biskop Johan Nordahl

Brun. Gravhaugens innhold ble raskt kjent gjennom museumskriftet Urda. I gravhaugen ble det funnet mer gull enn i noen annen grav fra yngre romertid i Nord-Europa. Dahl fikk også de store Rehaugane fra eldre bronsealder med på bildet; gravhaugene riktignok noe forskjøvet. På den måten fikk han fram at gammelt og nytt kunne oppleves side ved side. Rehaugane er Norges bidrag til UNESCOs prosjekt «Europas først gullalder».

I Christies ånd var det trolig viktig for kulturverneren Dahl å få markert de synlige fornminene. Bergen Museum ble tidlig kjent med Avaldsnes-området. Mange svært verdifulle gravfunn ble samlet derfra og omsorgs-

fullt tatt vare på og utstilt. Kontakten til Karmøy ble forsterket gjennom århundret og inn i det neste. Museet ble en forløper til UiBs samspill med sitt nærområde (se Nils Olav Østrem's Karmøys historie, bind IV, 2010).

AT 1834-BILDET bærer båtens navn får oss til å tro at Dahls virkelighetsoppfatning også omfattet det nye. Han har flere bilder hvor hjuldampere inngår. Den fremadstormende teknologien var i utlandet i ferd med å bli interessant også for kulturlivet, ja selv for poetene. I Byrons «Don Juan» inngår oppfinnelser og patenter, som Davys berømte gruvelykt. Knappt tjuen år gammel hadde Mary Shelley skrevet «Frankenstein», en forløper til teknologisk konsekvensanalyse.

Norges nye universitet i Christiania ble aldri helt slik de mer moderne forkjemperne hadde drømt om. I år fyller det amerikanske MIT (Massachusetts Institute of Technology) 150 år. Det er et universitet som virkelig ble tuftet på den Humboldtske ideen om forskningsuniversitetet, med "Ånd og Hånd" som sitt motto.

J.C. Dahl, malersvenn og kunstprofessor, legemliggjorde mottoet "Ånd og Hånd". Med støtte i en internasjonalt anerkjent livsgjerning, fremmet han tanker som styrket nasjonal stolthet og selvtillit, kvaliteter som ga Bergen Museum og Wilhelm Koren Christies innsats del i en større dimensjon.

J.C. Dahl ble en sentral kulturpersonlighet